

Hezreti Gylyç işan

Category: Goşgular, Kitapcy, Taryhy şahslar

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Hezreti Gylyç işan HEZRETI GYLYÇ IŞAN

Biziň neberelerimiziň köpüsi häzir Eýranda ýaşaýar. Aslynda-da, hojalaryň oturymly ýeri Astrabat, Mazendaran bolupdyr. Soň gaýra süýşüp, Arkaçda mekan tutunypdyrlar. Hojalaryň şejeresini yzarlasaň, aňyrsy Pygamberimiz Muhammediň (s.a.w) neberelerine baryp ýetýär.

1994-nji ýylda men garyndaşlarymyz bilen görme-görşe Eýrana gidip geldim. Şonda XIX asyryň ahyrynda, XX asyryň başlarynda ýaşap geçen, Eýran türkmenleriniň arasynda tanymal bolan Gylyç işanyň ykbaly meni has hem özüne çekdi. Biz baranymyzda dogan-garyndaşlarymyz uly hormat bilen garşyladylar. Ýeňil maşynlara münüp, Kümmethowuzyň üsti bilen Garabalkan jülgesindäki Kerim işan obasyna tarap ýola düşenimizde, garyndaşlarymyz atababalarymyzyň ýaşan ýurdy bilen tanyşdyryp başladylar. Üsti uly gümmmezli Gylyç işanyň mazaryna, onuň saldyran metjitdir medresesine eltdiler. Üsti gat-gat halydyr mahmallu mazaryň baş ujunda aýat okalanda, gözüme ýaş aýlanyp gitdi.

Ata-baba gezen ýerleri görüp, dogan-garyndaşlar bilen didarlaşmak ömür arzuwymdy. Şol arzuwma ýetiren S.Nyýazowa, öz ýurdunyň işigini biziň üçin giňden açan Eýranyň Prezidenti Rafsanjana ýüregimden alkyş okadym. Olaryň mertebesiniň belent bolmagyny Alladan diledim.

Meniň baran wagtun Muhammet pygamberiň (s.a.w) doglan wagtyna gabat geldi. Ertesi Gylyç işanyň medresesine ýene-de toý märekesi ýaly adamlar ýygandy, dogalar, aýatlar okaldy. Şol ýerde Gylyç işan hakda köp gowy gürrüňler eşitdim. Gylyç işan meniň garry atam Selim ahunyň gyzyndan bolan. Gylyç işanyň metjit-medresesiniň gurulmagyna meniň atam hem goşant goşupdyr. Bezeg daşlaryny Gylyç işan Buharadan Hywa, ondan hem Gyzyarbada çekdiripdir. Meniň atam şol daşlary Gyzyarbatdan düýe bilen Garabalkaba aşyrypdyr.

Gylyç işanyň medresesine Eýranyň şasy Nasyreddin hem kömek

edipdir. Ol Tährandan gatyr bilen bezeg daşlaryny iberipdir. Gylyç işan onuň bilen gowy gatnaşykda eken. Şa işana bir gajar gyzyny peşgeş beripdir. Şol aýalyndan Kerimguly diýen ogly bolýar. Kerimgulyň ogly Haýrylla häzir şol metjit-medresä ýolbaşçylyk edýär.

Meniň atam Hojamuhammet Gylyç işan bilen Mekge-Medinä haja gidip gelipdir. Gylyç işan Eýranda sözi ýöreyän, güýçli düşüňjeli adam bolupdyr. Ol Eýran türkmenleriniň ählisini öz daşyna ýygnamagy başarypdyr. Oňa Hezreti işan diýen mertebeli at berlipdir. Onuň hakyky ady Muhammetgylyç. Ol 97 ýaşynda aradan çykypdyr. Britan muzeýinde onuň göçüren Magtymgulyň şygry diwany bar diýýärler. Gylyç işanyň kakasy Nasyr han, onuň özi asly türkmen bolan eýranyň şalary, hanlary Agamämet gajar, Fetaly, Muzaffereddin, Nasyreddin bilen ýygy gatnaşyk saklapdyrlar. Sowet hökümeti gurulmazdan öň, Russiýanyň delegasiýa Eýrana gepleşik geçirmäge baranlarynda, Gylyç işan hem şol gepleşige gatnaşypdyr. Baran delegasiýany öz öýünde hem myhman alypdyr.

Men «Astrabadyň aragatnaşyk kitaby» diýen kitapdan Gylyç işan hakdaly maglumatlary okadym. Onda 1909-njy ýylyň wakalary hakda aýdylýar. Şonda Gylyç işan gökleň, ýomut hanlaryny daşyna ýygnap, olara baş bolýar.

Gylyç işanyň gökleň, ýomut hanlary bilen ýygy gatnaşykda bolandygyny onuň 100 ýyldan gowrak wagt mundan öň aldyran suratam subut edýär. Magtymgulyň goşgularynda atlary tutulýan Kasym Hojam, Habybylla, Selman işan dagy biziň aňyrky neberelerimizdir – ata-babalarymyzdyr. Biziň ata-babalarymyz Döwletmämet Azady, Magtymguly bilen bir döwürde, bir ýerde ýaşap, gatnaşypdyrlar.

Gylyç işan, ýegeni Abdurahym, ogly Halyl, meniň kakamyň agasy Annamuhammet dürli wagtlarda Buhara medresesinde okapdyrlar. Kakamyň inisi Abdurahym bolsa Hywanyň Şirgazy medresesinde okapdyr. Eýrandan men Gylyç işanyň ýazyp giden nesil-sejeresini alyp gaýtdym. Şonda ol Şahymerdan Alydan gaýdan 38 arkany ýazypdyr.

Men Eýrandan gaýtjak bolanynda, Gylyç işanyň guburynda doga okap gaýtdym. Guburyň töweregi jeňňel. Daş atsaň, ýere düşjek

däl. Şeýle bir sülgün köp. Men guşlaryň köplüğine haýran galdym. «Bu guşlara el gatýan ýokdur. Olar Gylyç işanyň guşlary» diýip, maňa aýtdylar.

Meniň ýokarda agzan suratymda ortada oturanlaryň çepdäkisi Gylyç işan. Onuň daşyndakylar gökleň hem ýomut baýlary, hanlary. Belki, olary tanaýanlar bardyr. Şonuň üçin men olaryň atlaryny sanap geçeyin. Olar: Muhammetgeldi sopy, Allanazar baý, Abdyagar baý, Şyhy han, Ataguly han, Çarwaý Döweji, Ödekden Garadagly, Hajy Şelpebaý bähelke, Satlyk Mergen, Mämmetgeldi sopy, Hesen han, Gylyç baý, Annageldi baý, Musa han, Abdyhajymuhammet han, Abdykör ahun, Molla Hüseyin, Nurberdi han gökleň dagy.

Şu adamlar hakda maglumat bilýän bar bolsa, maňa ýazmagyňyzy haýyş edýärim. Meniň adresim: Serdar (öňki Gyzylyarbat) şäheri, Hywaly Babaýew köçesiniň 7-nji jaýy, tel: 2-32-33.

Seýdylla DÖWLETOW,

Serdar şäheri. Taryhy şahslar